

Połujan, Katarzyna

Teresa Sahakian (1915-2007)

Kronika Zamkowa 1-2 (53-54), 287-289

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIE

Katarzyna Połujan

TERESA SAHAKIAN (1915-2007)

Pani Sahakian urodziła się w Warszawie, tu ukończyła studia w Wyższej Szkole Nauk Politycznych i mieszkała do 1939 r. Resztę życia spędziła na emigracji. W 1938 r. poślubiła Georga Sahakiana, Ormianina, ekonomistę, poliglotę, znawcę sztuki Wschodu, który pracował w Warszawie w ambasadzie Iranu i prowadził firmę „Dywany Perskie” przy ul. Boduena 6. Działalność związana z prowadzeniem firmy, zdobyte fundusze, nawiązane kontakty, doświadczenie i wiedza stały się podwalinami stworzonej przez Państwa Sahakian kolekcji. Lata wojny Pani Sahakian spędziła w Wiedniu, gdzie uczęszczała na wykłady o sztuce na tamtejszym uniwersytecie i zdobywała pierwsze doświadczenia w zakresie konserwacji tkanin. Niosła też pomoc Polakom w obozach jenieckich. Zajęcie Austrii przez Armię Czerwoną zmusiło ją do wyjazdu z kraju. Po paroletnich podróżach po Europie i Bliskim Wschodzie Państwo Sahakian w 1948 r. osiedlili się na stałe w Belgii. Założyli i prowadzili antykwariat w centrum Brukseli; Teresa Sahakian pracowała także jako konserwatorka tkanin. Razem rozwijali swoją pasję kolekcjonerską i zainteresowania naukowe. Po śmierci męża w 1963 r. Pani Sahakian kontynuowała podjętą wspólnie pracę i nadal, często kosztem wyrzeczeń, zajmowała się gromadzeniem dzieł sztuki. Dzięki sile charakteru i ogromnemu zaangażowaniu udało jej się stworzyć imponującą kolekcję kobierców wschodnich oraz znaczący zbiór europejskiej sztuki zdobniczej. W 1973 r. została

1. Teresa Sahakian. Fot. archiwum prywatne

29 grudnia 2007 r. zmarła w swoim domu w Eprave (Belgia) pani Teresa Sahakian z domu Szmidt. Pochowana została na warszawskich Powązkach, obok rodziców. Pani Sahakian położyła niezwykle zasługi dla Zamku Królewskiego w Warszawie. Była miłośniczką sztuki, twórczynią powstającej przez lata, niezwykle cennej, unikatowej kolekcji kobierców wschodnich, którą wspólnie z mężem ofiarowała Zamkowi. Dzięki temu darowi Zamek stał się jednym z ważniejszych światowych ośrodków muzealnych gromadzących tego typu zbiory i wpisał w wieloletnią tradycję polskiego kolekcjonerstwa w dziedzinie kobierców wschodnich.

2. Ceremonia pogrzebowa w kościele p.w. św. Karola Boromeusza, Warszawa, 11 stycznia 2008 r.
Fot. A. Ring

uznana za eksperta przez *Chambre des Antiquaires de Belgique* i *Chambre Belge des Experts en Ouvres d'Art*. Polskę odwiedziła w połowie lat 70. Podarowała wówczas Zamkowi Królewskiemu w Warszawie dzieła europejskiej sztuki zdobniczej, m.in. komplet francuskich XIX-wiecznych tapiserii z wizerunkami rajskich ptaków, wykonany w Aubusson, zdobiących dziś ściany Antyszambry w Apartamencie Księcia Stanisława, XVII-wieczne wilki i płytę kominkową. Od tamtej pory rozważała także decyzję przekazania Zamkowi kolejnych zabytków i zadeklarowała chęć ofiarowania swej unikatowej kolekcji kobierców wschodnich. Stan wojenny spowodował przerwę w realizacji tego zamierzenia, ale Pani Sahakian nie straciła kontaktu z krajem - skupiła się na organizowaniu pomocy charytatywnej dla Polski. Czasu wymagało również stworzenie odpowiednich warunków do stałej ekspozycji zbioru kobierców. Pani Sahakian

pragnęła, by możliwie największa część kolekcji była dostępna dla zwiedzających. W końcu udało się zrealizować zamierzenia fundatorki - w lipcu 1989 r. do Warszawy została przywieziona pierwsza część zbioru, w 1991 r. dotarły następne zabytki.

W 1993 r. stworzono Fundację Teresy Sahakian w Zamku Królewskim w Warszawie. Miejscem stałej ekspozycji zbioru Fundacji, liczącego ponad pięćset kobierców, gromadzącego także inne dzieła sztuki orientalnej (wyroby tkackie wykonane technikami płaskimi, hafty, meble, lampy), stały się wnętrza pałacu Pod Błachą. W czerwcu 1990 r. otwarto tam wystawę *Kobierce wschodnie z daru Teresy Sahakian*, w 1993 r. kolejną, zatytułowaną *Barwy Orientu*. Pokazano na nich zespół zabytków z czterech najważniejszych ośrodków sztuki kobierniczej Wschodu: perskiego, anatolijskiego, środkowoazjatyckiego i reprezentowanego najokazalej - kaukaskiego, który stanowił przedmiot

3. Ceremonia pogrzebowa na cmentarzu Powązkowskim, Warszawa, 11 stycznia 2008 r. Fot. A. Ring

największego zainteresowania twórców kolekcji. Wystawa kobierców w pałacu Pod Blachą stała się miejscem prężnej działalności artystycznej i oświatowej - organizowano tam cieszące się dużym zainteresowaniem publiczności przedstawienia teatralne, czytano wschodnią poezję. Z inicjatywy donatorki, żywo zainteresowanej popularyzacją wiedzy na temat kobierców wschodnich, zbiory eksponowano na wystawach czasowych w różnych muzeach polskich: we wnętrzach toruńskiego ratusza - siedzibie Muzeum Okręgowego (1999), w Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie (2003) i w Zamku w Malborku (2005).

W 2008 r. nastąpi ponowne otwarcie stałej wystawy zbiorów Fundacji Teresy Sahakian w odremontowanym pałacu

Pod Blachą. Donatorka do ostatniej chwili była zaangażowana w sprawy kolekcji, której poświęciła znaczną część życia, i pozostawała w stałym kontakcie z Zamkiem. Imponowała niespożytą energią, zapałem i chęcią uczestniczenia w działaniach dotyczących zbioru. Interesowała się postępowaniem prac remontowych w pałacu, scenariuszem nowej wystawy i planami na przyszłość.

Teresa Sahakian przez lata wspierała różne społeczne inicjatywy (m.in. finansowała działalność Biblioteki Polskiej w Brukseli), niosła pomoc potrzebującym. Została odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi RP (1991) oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi (1994).

W testamentie cały swój majątek przekazała Polsce.